

Tothom hi té "Papers"

A l'Arxiu de Salamanca hi ha documents de quasi tots els municipis de l'Alt Empordà

JOSEP M. BERNILS

Al'Archiu Históric Nacional de Salamanca hi ha documentació relativa a la majoria de municipis de la comarca. Fins ara només s'ha parlat de mitja dotzena de poblacions que tenien coneixement de documents confiscats en acabar la Guerra Civil i que estaven dipositats en aquell polèmic arxiu. La realitat és una altra ben diferent: a la ciutat castellana hi ha "Papers" de quasi tot arreu.

HORA NOVA ha tingut accés a l'inventari realitzat en el seu moment per la Generalitat de Catalunya sobre la documentació arxivada a Salamanca. "Es tracta d'aquella documentació administrativa que arran de l'entrada de les tropes franquistes a Catalunya va ser sotreta al nostre país per tal de tenir documents sobre la repressió contra els catalans sospesos de "rojós i separatistes", en expressió tristament encunyada en aquella època", segons el director de l'Arxiu Nacional de Catalunya, l'historiador Josep Maria Sans.

Afegeix, en la presentació de l'inventari, que "es refereix només a la documentació administrativa que es trobava a les dependències d'alguns departaments de la Generalitat i que, per tant, no és de bon tros la totalitat de la documentació de la institució, ja que una part va restar a les mateixes oficines i va passar després als arxius de la Diputació de Barcelona -en bona part retornada per aquest organisme a l'Arxiu Nacional- i la resta, poca quantitatívament però molt important qualitativament, devia seguir l'exili del Govern de la Generalitat".

Sans adverteix que "l'inventari tampoc no recull l'important fons documental de partits polítics, sindicats, associacions, entitats i persones que pels mateixos motius va ser requisat als seus propietaris". Aquest inventari, que va ser publicat l'any 1992, culmina una part de la tasca feta pel Departament de Cultura de la Generalitat arran del conveni signat l'any 1982 amb el Ministeri de Cultura per tal d'obtenir la microfilmació de l'esmentada documentació i que va implicar prèviament la selecció, classificació, ordenació i descripció d'aquest fons per part de personal específic contractat per la Generalitat. Cal recordar que aquests documents es troben microfilmats i dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya, on estan a disposició dels investigadors.

LA DOCUMENTACIÓ CLASSIFICADA

Segons l'inventari de la Generalitat hi ha documentació de l'Alt Empordà als lligalls corresponents, com a mínim, a cinc departaments del Govern català de la República: Seguretat Interior, Sanitat i Assistència Social, Justícia, Treball i Obres Públiques i a la Comissaria d'Ordre Públic.

Pel que fa al Departament de Seguretat Interior-Administració Local apareix documentació de tota la comarca al lligall 285 i, concretament, en els números del 3 al 8; referent als expedients sobre constitució, composició i reorganitzacions dels ajuntaments relatius als anys 1936 i 1937.

Municipi	Data	Descripció	Valor	Destí	Observacions
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	
Cadaqués	1936	Camisa blanca	10.000	Destí	

Document sobre una confiscació de béns realitzada a Cadaqués

A les carpetes corresponents al Departament de Sanitat i Assistència Social, i en el lligall 278, hi ha les fixes de nens evacuats de les províncies de Madrid, Santander, Toledo i Biscaia, consignant-hi dades relatives a les organitzacions responsables del trasllat i de la tutela, a la família i a la procedència, que estan destinats a tres municipis: Figueres,

Fortià i Vilajuiga.

El Departament de Justícia incorpora al lligall 218 dels "Papers de Salamanca" tots els documents corresponents al Comitè d'Apropiacions. Es tracta d'expedients sobre determinació de responsabilitats i apropiació de béns de persones amb propietats. De l'Alt Empordà apareixen 21 documents referents als municipis de

Darnius, Figueres, Palau de Santa Eulàlia, Siurana i Vilanant.

En el lligall 219 referent al mateix Departament, i igualment procedent del Comitè d'Apropiacions, hi ha 21 documents més relatius a una apropiació de béns produïda en aquest cas als municipis de Garriguella i Peralada, a l'Alt Empordà, juntament amb el de la Celler de Ter, a la Selva, que té a Maria Coromina i Giralt, juntament amb altres persones, com a encausats.

Finalment, en els lligalls 160 i 161, igualment del Comitè d'Apropiacions del Departament de Justícia, es guarden les relacions, actes i sol·licituds d'adjudicació de béns confiscats per ajuntaments, organitzacions polítiques i sindicals i altres entitats, a més de les reclamacions de particulars dels béns que havien estat objecte de confiscació i altres expedients sobre determinació de responsabilitats i apropiació de béns de persones físiques i jurídiques d'arreu de la comarca. En concret hi ha més de 900 documents arxivats que procedeixen de 56 municipis de la comarca.

A Justícia també apareixen relacions sobre les visites a la presó, relatius als anys que van de 1936 a 1939, a més de 160 documents del jutjat de Primera Instància i Instrucció de Figueres i l'estadística alfabètica de tots els reclusos. Del Departament de Treball i Obres Públiques es guarda una carta dels sindicats i de les Milícies Antifeixistes de l'Escala sol·licitant millores en obres hidrogràfiques d'aquell terme municipal.

De la Comissaria d'Ordre Públic apareixen mapes sobre les inspeccions realitzades a les zones costeres de la comarca i àmplia documentació sobre detinguts. Igualment hi ha arxivada la relació, amb noms i domicili, de tots els components empordanesos de les Milícies Antifeixistes.

La comarca tenia més ajuntaments

Segons l'inventari fet per la Generalitat, només en el Departament de Seguretat Interior-Administració Local hi ha documentació referent a quasi tots els municipis de la comarca. Es tracta de les actes referents a la constitució, composició i reorganització dels ajuntaments, ordenades alfabèticament per comarques i municipis. En aquella època, l'Alt Empordà tenia 72 ajuntaments. Aquesta documentació, dipositada encara avui a l'Arxiu de Salamanca es troba classificada a les carpetes numerades de la 3 a la 8 en el lligall 258 i està distribuïda de la següent manera:

A la carpeta número 3 hi ha 72 documents relatius als municipis d'Agullana, Albanyà, l'Armentera, Avinyonet de Puigventós, Bàscara, Biure, Boadella d'Empordà i Borrassà.

A la número 4 apareixen 81 documents dels ajuntaments de Cabanelles, Cabanes, Cadaqués, Capmany, Cantallops, Castelló d'Empúries i Cistella.

A la número 5 es relacionen 87 do-

Un dels lligalls de Salamanca

cuments dels municipis de Darnius, Dosquers -avui desaparegut i incorporat a Maià de Montcal-, l'Escala, Espolla, el Far d'Empordà, Figueres, Fortià i Garrigàs.

A la carpeta número 6 hi ha 109 documents de Garriguella, la Jonquera,

Lladó, Llançà, Llers, Maçanet de Cabrenys, Masarac i Mollet de Peralada.

A la carpeta número 7 hi ha relacions 68 documents dels municipis de Navata, Ordís, Palau de Santa Eulàlia, Palau-saverdera, Pau, Pedret i Marçà, Peralada i Pont de Molins.

Finalment, a la carpeta número 8 apareixen 42 expedients dels ajuntaments de Pontós, Portbou, el Port de la Selva, Sant Climent Sescebes, Sant Miquel de Fluvià, Sant Mori, Santa Llogaia d'Aiguerna, la Selva de Mar, Torroella de Fluvià, Ventalló i Vilanant.

Com s'observa fàcilment, alguns ajuntaments empordanesos no tenen guardada aquesta documentació. En aquella a la comarca, hi havia quatre municipis més: Dosquers, Taravà, Vilanova de la Muga i Vilanant. El primer va passar a la Garrotxa i els altres tres es van incorporar durant el franquisme, a Navata, Peralada i Figueres, respectivament.